

22 Ebrill 2025

Annwyl Gadeirydd Pwyllgor yr Economi, Masnach a Materion Gwledig

Isod mae esboniad manwl o'r cyfundrefnau rheoleiddio ar gyfer porthladdoedd sydd ar waith y gofynnwyd amdano yn dilyn Pwyllgor Economi, Trafnidiaeth a Materion Gwledig ar 06 Fawrth, gan gynnwys amlinelliad o sut mae'r gwahanol gyfundrefnau rheoleiddio yn Llywodraeth y DU yn gweithredu.

Wedi'u cadw yn ôl ar gyfer Llywodraeth y DU

Mae'r rhan fwyaf o'r cyfundrefnau rheoleiddio ar gyfer Porthladdoedd wedi'u cadw yn ôl ar gyfer Llywodraeth y DU. O dan Ddeddf Iechyd a Diogelwch yn y Gwaith etc 1974 (Deddf HSW), rhaid i gyflogwyr, pobl sy'n rheoli safleoedd, pobl hunangyflogedig a phobl cyflogedig sicrhau iechyd a diogelwch eraill a'u hunain.

Mae rheoliadau hefyd sy'n gymwys i bob diwydiant oherwydd bydd llawer o'r peryglon yr un peth. Ond mae gan rai diwydiannau ddarnau penodol o ddeddfwriaeth. Yn y diwydiant porthladdoedd, mae'r rhain yn cynnwys:

- Rheoliadau Dociau 1988; 2 o 11 tudalen Canllaw cyflym Awdurdod Gweithredol Iechyd a Diogelwch i iechyd a diogelwch mewn porthladdoedd
- Rheoliadau Sylweddau Peryglus mewn Ardaloedd Harbwr 1987; a
- Rheoliadau Llwytho a Dadlwytho Cychod Pysgota 1988.

Mae'r Cod Ymarfer Cymeradwy ar Ddiogelwch mewn Dociau (COP25) yn cwmpasu Rheoliadau Dociau 1988 ond mae llawer o'r deunydd hwnnw wedi'i ddiddymu a'i ddisodli gan ddeddfwriaeth fwy diweddar.

Nid yw Deddf HSW a rheoliadau cysylltiedig yn gymwys i forwyr sy'n gweithio ar fwrdd llong o dan reolaeth meistr y llong. Mae Rheoliadau Iechyd a Diogelwch Llongau Masnach

Canolfan Cyswllt Cyntaf / First Point of Contact Centre:
0300 0604400

Bae Caerdydd • Cardiff Bay
Caerdydd • Cardiff
CF99 1SN

Gohebiaeth.Ken.Skates@llyw.cymru
Correspondence.Ken.Skates@gov.wales

Rydym yn croesawu derbyn gohebiaeth yn Gymraeg. Byddwn yn ateb gohebiaeth a dderbynnir yn Gymraeg yn Gymraeg ac ni fydd gohebu yn Gymraeg yn arwain at oedi.

We welcome receiving correspondence in Welsh. Any correspondence received in Welsh will be answered in Welsh and corresponding in Welsh will not lead to a delay in responding.

cymharol yn gymwys i griw llongau ac maent yn cael eu gorfodi gan Asiantaeth y Môr a Gwylwyr y Glannau (MCA).

Mae rheoliadau hefyd sy'n gymwys i bob diwydiant oherwydd bydd llawer o'r peryglon yr un peth waeth beth fo'r diwydiant dan sylw. Ond mae gan rai diwydiannau ddarnau penodol o ddeddfwriaeth. Yn y diwydiant porthladdoedd, mae'r rhain yn cynnwys:

- [Dyletswyddau o dan Reoliadau Nwyddau Peryglus mewn Ardaloedd Harbwr 2016 \(DGHAR\)](#)
- [Rheoliadau Llwytho a Dadlwytho Cychod Pysgota 1988](#).

Roedd Rheoliadau Dociau 1988 mewn grym tan 6 Ebrill 2014. Cafodd yr hen ACOP 'Diogelwch mewn Dociau' (COP25) ei ddisodli gan [ACOP Diogelwch mewn Dociau \(L148\)](#) newydd ar yr un pryd.

Sefydliad Llywodraeth y DU yw'r Gangen Ymchwilio i Ddamweiniau Morol (MAIB), yn benodol, uned annibynnol yn yr Adran Drafnidiaeth. Maent yn gyfrifol am:

- gynnal ymchwiliadau i bennu achosion damweiniau ar y môr
- cyhoeddi adroddiadau sy'n cynnwys argymhellion MAIB ar wella diogelwch ar y môr a'r camau rydyn ni wedi'u cymryd
- cynyddu ymwybyddiaeth o sut mae damweiniau morol yn digwydd
- gwella cydweithrediad cenedlaethol a rhyngwladol mewn ymchwiliadau i ddamweiniau morol
- Mae Cymdeithas Porthladdoedd Prydain wedi mapio rhai o'r darnau pwysicaf o ddeddfwriaeth a rheoleiddio sy'n effeithio ar borthladdoedd, ond mae hyn yn pwysleisio natur gymhleth rheoliadau y mae'r rhai sy'n gweithredu porthladdoedd yn eu hwynebu. [Mapio Rheoleiddio Porthladdoedd - Cymdeithas Porthladdoedd Prydain](#).

Awdurdodau Iechyd Porthladdoedd

Mae Awdurdodau Iechyd Porthladdoedd (PHA) wedi'u ffurfio gyda'r prif nod o atal clefydau epidemig a heintus peryglus rhag dod i'r wlad a sicrhau iachusrwydd bwyd wedi'i fewnforio.

Mae PHA yn awdurdod lleol a grëwyd yn benodol ar gyfer porthladd awyr neu fôr, sy'n torri ar draws ffiniau presennol cyngor, sydd â phwrrpas cyffredin wrth ddelio â phorthladd – hy. dyletswyddau o dan y Rheoliadau Iechyd Rhyngwladol. Bydd y PHA yn amsugno swyddogaethau statudol dirprwyedig gan bob Awdurdod Lleol y mae'n eu ymestyn ar eu traws mewn perthynas â'r gweithgareddau hyn.

Mewn llawer o ardaloedd ledled Cymru, mae'r Awdurdod Lleol yn cyflawni swyddogaethau ffiniau iechyd porthladdoedd heb sefydlu PHA. Mae hyn yn gyffredin yn yr Alban. Mae'n werth nodi hefyd nad yw Ynys Môn wedi sefydlu PHA.

Cymdeithas Awdurdodau Iechyd Porthladdoedd yw'r unig sefydliad ledled y DU sy'n cynrychioli buddiannau Awdurdodau Lleol ac Awdurdodau Iechyd Porthladdoedd sydd â chyfrifoldebau am reolaethau iechyd porthladdoedd a meysydd awyr.

Mae'n gwmni wedi'i gyfansoddi'n ffurfiol sy'n cynrychioli bron i holl gyflogwyr timau iechyd porthladdoedd. Mae'n eistedd y tu allan i Gymdeithas Llywodraeth Leol Cymru ond mae'n cysylltu â'r llywodraeth ganolog ar ran porthladdoedd mynediad.

Gellir dod o hyd i ragor o fanylion am eu rolau yma; [Cymdeithas Awdurdodau Iechyd Porthladdoedd](#)

Y Swyddfa Gartref / Llu'r Ffiniau

Llu'r Ffiniau yw'r rhan o'r Swyddfa Gartref sy'n gyfrifol am ddiogelu ffin y DU 24 awr y dydd, 365 diwrnod y flwyddyn trwy orfodi rheoliadau mewnfudo a thollau.

[Llu'r Ffiniau - GOV.UK](#)

Safleoedd Rheolaethau'r Ffin

Cyhoeddwyd prosesau newydd ar gyfer rheolaethau diogelwch (sy'n gymwys i bob math o fewnforion), a rheolaethau iechydol a ffytoiechydol (sy'n gymwys i fewnforio anifeiliaid byw, cynhyrchion anifeiliaid, planhigion a chynhyrchion planhigion a bwyd a bwyd anifeiliaid risg uchel nad ydynt yn dod o anifeiliaid) ym Model Gweithredu Targed y Ffin Llywodraeth y DU ym mis Awst 2023.

Mae'r newidiadau hyn bellach yn cael eu cyflwyno'n raddol.

Ar 31 Ionawr 2024 cyflwynwyd gofyniad i rag-hysbysu cyn mewnforio ar gyfer Cynhyrchion sy'n Dod o Anifeiliaid (POAO), ynghyd â Thystysgrifau Iechyd Allforio ar gyfer mewnforio cynhyrchion anifeiliaid risg canolig, planhigion, cynhyrchion planhigion a bwyd a bwyd anifeiliaid risg uchel nad ydynt yn dod o anifeiliaid o'r UE, ac eithrio Nwyddau Cymwys i Ogledd Iwerddon.

Mae rhagor o fanylion ar gael yma:

[Rheolaethau ffiniau a seilwaith ar ôl gadael yr UE | LLYWODRAETH. CYMRU](#)

Y Bil Hawliau Cyflogaeth / Deddf Cyflogau Morwyr 2023

Mae'r Bil Hawliau Cyflogaeth yn diwygio Deddf Cyflogau Morwyr 2023 i roi pŵer i'r Ysgrifennydd Gwladol wneud rheoliadau sy'n pennu cyflogau ac amodau gwaith morwyr sy'n gweithio ar longau sy'n darparu gwasanaethau a gwmpesir gan y Ddeddf honno ar hyn o bryd. Mae'r amodau hynny yn orfodadwy yn yr un modd â darpariaethau presennol y Ddeddf honno.

Wedi eu datganoli

Gorchmynion Diwygio Harbyrau (HRO)

Mae Deddf Harbyrau 1964 ("HA 1964") yn rhoi pwerau i Weinidogion Cymru ymestyn a/neu ddiwygio pwerau a dyletswyddau SHA, cau harbwr neu greu harbwr newydd ynghyd â'r SHA a fydd yn cymryd cyfrifoldeb amdano.

Mae'r pwerau hyn yn cael eu harfer trwy orchmynion harbwr ("HO"), math o is-ddeddfwriaeth a all gymryd gwahanol ffurfiau. Gellir gwneud gorchmynion harbwr ar gais gan SHA, deisebydd sy'n ceisio gorchmyn grymuso neu mewn rhai achosion, y Gweinidog priodol sy'n gweithredu ar eu menter eu hunain.

Yn gyffredinol, gellir categorio gorchmynion harbwr yn ddau fath, gorchmynion 'gwaith' yw'r rhai sy'n ceisio adeiladu neu ddatblygu rhan o harbwr, neu harbwr yn ei gyfanrwydd.

Mae ceisiadau nad ydynt yn cynnwys prosiectau o'r fath ar gyfer gorchmynion 'nad ydynt yn ymwneud â gwaith'. Mae'r broses ymgeisio ar gyfer y ddau fath yn amrywio.

Tollau Harbwr

Mae Deddf Cymru 2017 yn darparu mai Gweinidogion Cymru yw'r awdurdod rheoli ar gyfer y rhan fwyaf o borthladdoedd a harbyrau yng Nghymru (yr eithriad yw porthladdoedd ymddiriedolaeth a gedwir yn ôl).

O dan Ddeddf Harbyrau 1964 ("HA 1964"), mae gan awdurdodau harbwr statudol ("SHA"), y pŵer i osod tollau harbwr ar ddefnyddwyr yr harbwr.

Yn y ddeddf, mae'r term "*harbour dues*" yn cwmpasu "*ship, passenger and goods dues*". Ffioedd yw'r tollau harbwr hyn, y mae adran 57 o Orchymyn Harbyrau 1964 yn eu diffinio fel rhai sy'n cynnwys prisiau, cyfraddau, a thollau o bob disgrifiad.

Mae'r costau hynny yn gysylltiedig â:

- llongau sy'n mynd i mewn i'r harbwr, yn ei ddefnyddio neu'n ei adael.
- teithwyr sy'n gadael neu'n cyrraedd yn yr harbwr; a
- nwyddau.

ond nid costau a godir am ddefnyddio cyfleusterau ategol yn yr harbwr neu'r porthladd dan sylw a ddarperir ar gyfer teithwyr neu nwyddau.

Hawl i wrthwynebu

Mae adran 31 (1) yn darparu hawl i wrthwynebu "*ship, passenger and goods dues*". Mae adran 31 (2)(a) yn caniatáu i berson neu gorff cynrychioliadol sydd â buddiant sylweddol, wrthwynebu'r ffioedd trwy gyflwyno'r gwrthwynebiad yn ysgrifenedig i'r Ysgrifennydd Gwladol.

Gellir gwneud gwrthwynebiad ysgrifenedig i ffioedd ar amrywiol seiliau.

Mae rhagor o wybodaeth ar gael ar wefan Llywodraeth Cymru; [Porthladdoedd a harbyrau | Is-bwnc | LLYWODRAETH. CYMRU](#)

Cynllunio a Chydsynio

Ar hyn o bryd mae gan Gymru dair haen o brosesau cydsynio ar gyfer y rhan fwyaf o brosiectau seilwaith (mae rhai eithriadau):

Awdurdodau cynllunio lleol sydd yn penderfynu ar brosiectau llai o faint;

Mae prosiectau mwy, lle mae cydsyniad wedi ei ddatganoli, yn cael eu penderfynu gan Lywodraeth Cymru drwy'r broses Datblygiadau o Arwyddocâd Cenedlaethol (DNS); ac

Mae prosiectau mwy, lle nad yw cydsyniad wedi ei ddatganoli, yn cael eu penderfynu gan Lywodraeth y DU trwy'r broses Prosiectau Seilwaith o Arwyddocâd Cenedlaethol (NSIP).

Bydd Deddf Seilwaith (Cymru) yn sefydlu proses newydd i roi cydsyniad i brosiectau seilwaith mawr yng Nghymru, gan gynnwys prosiectau ynni, gwastraff, dŵr a thrafnidiaeth mawr.

Bydd y bil hwn yn symleiddio'r broses o wneud penderfyniadau, gan helpu i gefnogi buddsoddiad a datblygu porthladdoedd, i sicrhau bod ein porthladdoedd yn barod i fanteisio ar gyfleoedd fel prosiectau gwynt ar y môr.

Mae rhagor o wybodaeth am y cyllid ar gael yma.

[Adeiladu a chynllunio | Pwnc | LLYW.CYMRU](#)

Trwyddedau Morol

Mae angen trwydded forol ar lawer o weithgareddau sy'n digwydd yn y môr ac o amgylch y môr.

Cyfoeth Naturiol Cymru sy'n gyfrifol am drwyddedu morol yn nyfroedd Cymru. I weld rhagor o wybodaeth gefndirol, ewch i;

[Cyfoeth Naturiol Cymru / Trwyddedu morol](#)

Yr eiddoch yn gywir

Ken Skates AS/MS

Ysgrifennydd y Cabinet dros Drafnidiaeth a Gogledd Cymru
Cabinet Secretary for Transport and North Wales

